

A főherceg és a közember.*

Arról a főhercegről szól ismét az írás, József főhercegről, aki minden tetteivel, minden cselekedetével egészen közel férközött katonái szívéhez. Az a rajongó tisztelet és szeretet, amit fenséges apja iránt éreztek, talán még hatványozottabban nyilatkozik meg iránta, aki egy a velünk érzésben és gondolatban egyaránt.

Mióta a háboru tart, csodálatos megnyilatkozásoktól érkeznek hírek a harctérről, hírek, amik arról szólnak, hogy József főherceg mennyire szíven viseli vitéz katonáinak sorsát, mint gondoskodik helyzetükről, jólétükről, hogy tesz eleget minden teljesíthető kívánságuknak és mi mindent követ el a betegségbe jutott, vagy megsebesült harcosok gyógyulása érdekében. Ezek a hírek azt tanúsítják, hogy József főherceg valóságos atya katonáinak, akikkel megosztja a háboru minden fáradtságát, minden veszélyét és minden örömét. És e megnyilatkozásai adják magyarázatát annak a hódoló és kötelező tiszteleten kívül való rajongó szeretetnek és odaadásnak, amivel katonáink iránta viselkednek.

Azt említeni sem kell talán, hogy felelősségteljes hadtestparancsnoki állásában mennyi dolga akad József főhercegnek. És ebben a nehéz és idegölő hivatásában József főherceg még arra is időt szakít magának, hogy a hozzáfutók írásaira sajátkezűleg írja meg a választ. Az egyszerű bakának is, mint Bakos György 46-os katonája esete bizonyítja.

Bakos György makói születésű házas ember, aki hetekkel ezelőtt közlegényi minőségben még az áruló, hűtlen olaszok ellen harcolt. Megsebesült. A köztözeleken éppen abban az időben tett látogatást József főherceg, aki kegyes szavakkal vigasztalta a sebesültet és írást adott neki, amelyben az a kérelem foglaltatott, hogy bármely kórházba kerülne Bakos György, az ő vitéz katonája, jól bánjanak vele, gondos ápolásban részesítsék, hogy nielőbb meggyógyulhasson. És arra utasította Bakos Györgyöt, az ő vitéz katonáját, hogy állapotáról hirt adjon neki.

Bakos György a szegedi IX-es sz. tartalékkórházba került, ahol a szokásos gondos ápolásban részesült. Rövidesen lábadozni kezdett és amikor már teljesen jól érezte magát, eszébe jutott, hogy teljesítenie kell József főherceg kegyes parancsát és értesítenie kell állapotáról. Egyszerű tábori levelező-lapon, nagy iromba betűkkel megírta Bakos György József főhercegnek, hogy ő már meggyógyult, köszöni a főherceg új kegyes jószágát és Istentől minden jót kívánt József főhercegnek. És megkérdezte, hogy mint érzi magát a fenséges úr? Alig telt

el 10 nap, megérkezett József főherceg sajátkezűleg irt válasza. Tábori levelező-lapon, tentanceruzával írva, tiszta magyarsággal érkezett a válasz, amely a következőképpen hangzott:

Olasz harctér, 1915. XI/30. Örömmel értesülök, hogy hazakerültél és gyógyulófélben vagy. Kívánom, hogy mielőbb teljesen helyreálljon az egészséged és épen láthatóan viszon. Köszönöm jó kívánságodat. Én jól vagyok, nap-nap után verjük vissza az olaszok támadásait és az én hős 46-os ezredem nagyon kitesz magáért. Minden jót kívánva, neked, vitéz fiam, üdvözlő hadtestparancsnokod, József főherceg.

A levelező-lap címzését oldalán a cím a következő: Bakos György 46-os katonája, IX-es tartalékkórház, Szeged. Feladó: József főherceg, tábori posta 91. (Cenzurálva.)

Bakos Györgyöt nem találta már Szegeden József főherceg levele. A kórház parancsnoksága elküldte a levelező-lapot Bakos Györgynek, aki bizonyára nem is álmodott arról a nagy tisztességről, ami őt érte: Annyi bizonyos, hogy Bakos György nem lesz boldogabb ember, amikor kézhez kapja József főherceg levelet, amelyből emberí érzések áradnak szét szíveket érintő módon és amely megmutatja, hogy a királyi vérből származó katonája, bajtársa Bakos György közkatonának! De megmutatja azt is, hogy a hűséges szolgálatot fevő derék katonája megkülönböztetett tisztességben részesül, érdemeit elismerik és egy főherceg sajátkezű írásával ad erről bizonylatot.

Dr. Wagner Károly előadása.

Any- és csecsemővédelem.

A kérdés amelyet mai előadásom tárgyául választottam a fejlődő szociális egészségügynek egyik legégetőbb problémája és nagy örömmel szolgál az, hogy hallgatóim között az érzelműleg érdekeltek hölgyközönségén kívül, nagyobb számban üdvözölhetek férfiakat is, akiknek érdeklődését a reális közlendő szám adatok fogják felkelteni.

A közegészségben egészen a legújabb korig megfigyelésekkel, adatgyűjtéssel foglalkozott megfigyeléseinek és a felhalmozott adatok magyarázásánál feltevésekre és pedig sokszor misztikus feltevésekre szorított, amelyeknek nyomai az annyira elterjedt miasma és miasmás fogalmakban, a talajból vagy a betegből kiáramló káros kigőzölögek alakjában még most is kísértenek. A fejlődő vizsgálati módszerek, a gőrcs-felfedezése után képzett bakteriologia bevilágított abba a chaosba, melyet addig a fertőzőbetegségek az elmúlt időben legnagyobb csapásai képeztek: a betegségek okainak meghatározása, azok előidézésének megsemmítése, a járványok terjedési módjainak felismerése fegyvert is adott a kezünkbe, mellyel azok eddig féltelmes fellépésének gátat tudunk vetni. Győztes katonáink harci sikere mellé büszkén jeyezhetjük fel az orvosi tudomány győzelmét is a mostani világháboruban; borzalmas reagendómi, hogy mi történt volna kuropával a mai közegészségi tudomány nélkül. A közegészségben végezvén a fertőző bajok sokféjű sárkányával most már új területre vetve magát, azt találta, hogy még mindig aránytalanul nagy a veszteségi listánk, hogy vannak oly halálzási csoportok, melyek nem fertőző eredetűek, hanem amelyek a népesség kulturális gazdasági viszonyai, táplálkozása, lakás viszonyai és társadalmi helyzetével függnek össze vagyis rövidesen azon tényezőkkel, melyet az egyeseknél és csoportoknál is a szociális miliűvel jelezhetünk. A megfigyelés és statisztika kimutatta, hogy nagyobb csoportoknak, melyek megközelítőleg ugyanazon szociális körülmények között élnek megfelelően egyforma megbetegedési vannak, és hogy ezen megbetegedési formák javulnak és csökkennek azon mértékben, ahogy az illető csoportnak szociális viszonyai jobbra vagy rosszra fordulnak. Megfigyelték azt, hogy a csecsemő halandóság, a tuberkulózis és az alkoholizmus is viszonyban áll a lakosok számával, hogy nem is egyenes de mértani arányban csökken mihárom a két szobával rendelkezőnél; megfigyelték azt, hogy ahol a lakásviszonyok javításával, az alkohol elvonásával és okos felvilágosítással hatottak a népcsoportokra — mint például jól szervezett munkástelepeken, mindhárom előbb említett halálzási csoport csökkent. Ilyen megfigyelésekből fejlődött ki a közegészségben azon faja, melyet szociális egészségügynek nevezünk, amely a megbetegedések és halálzások összefüggését keresi az életviszonyokkal figyeli az ipari munka káros hatásait és azokat megelőző intézkedésekkel és felvilágosítással kiküszöbölni akarja, figyeli a csecsemő halandóság és tuberkulózis terjedését és küzd a lakáskérdés javításáért, mely ezeknek kedvező elősegítője, figyeli a néptáplálkozást mint, amelynek helyessége vagy helytelensége számos betegségnek oka. Röviden nem annyira az egyesekkel foglalkozik mint a népcsoportokkal.

Speciálisan Magyarországnak, melyet a kivándorlás, a tuberkulózis és rossz közegészségi viszonyai miatt a fertőző bajok is állandóan tizedelnek, régóta fájó sebe a csecsemő halandóság vagyis a született gyermekek nagy halálzása az első életéven belül. A belügyminiszteri jelentéséből idézek az 1913. évből erre vonatkozóan adatokat. Született élve 735626 gyermek, ebből 1 éven belül meghalt 148096 az élve születettek 20%, az összes halálzás közel 30%. Ezek közül is az első hónapon belül elhalt 57696, az életkor szerint összeállított csoportok legnagyobbika, melyet a 70-74 évesek halálzási csoportja sem mul felül. Magyarországon a mi különösen Ujvidéknek csecsemő halandóságát illeti véletlenül az 1913-ik évben elég kedvező volt, csak 20,5%, ami a többi város magasabb számai mellett csekély. A háboru alatt 1915. március haváig még megmaradt az addig átlagos 75 születés havonta, a szaporodási szám pozitív volt, ellenben 1915. április hava óta a születési szám 42-re süllyedt, a csecsemő halandóság magasabb a szaporodási szám pedig állandóan negatív. 1914. szeptember havában 54000 gyermek született, az ország lakossága 19500 fővel szaporodott. 1915. szeptemberben a születések 28000 a fogás 5813.

Berend a szabad Liceumban tartott előadást a mult hóban. A háboru alatti csecsemő halandóság 35% lesz. J. N. Kunszlonkon júliusban 80% Hevesben 60%. Havonta 22000 kevesebb születik, ha a háboru 1917. tart 1 milliót veszítünk a meg nem született gyermekekben.

Ezen különösen most elszomorító adatok birtokában, amikor mindannyiunkban fokozottan él és a magyarság érvényesülésének és jövő terjedésének, nagyságának lobogó vágya, induljunk el a csecsemő halandóság okainak kutatására, hogy a magyarság ezen állandó vesztesésének utjait állhassuk. Mert hábar a statisztika azt mutatja, hogy a csecsemő halandóság a legnagyobb egyes nemzetiségi, kultuálamban vidéken, egyuttal azt is leleplezi, hogy szintiszta magyar vidékeken a Tisza balparton, a Tisza — Marosszögben, Baranyában és a Tisza — Duna közben is igen nagy.

* E kedves cikket a kitűnően szerkesztett „Orszem“ katonai szaklapból vessük.

Ellentétben az állati ivadékkal, melyet erős ellenálló képességgel a körülményekhez, évszakhoz való alkalmazkodó erővel, gyorsankifejlődő önállósággal ruházott fel a természet, ami ivadéknak a legtehetősebb, leggyámoltalanabb és legérzékenyebb lény, mely magára hagyatva, gondozás, védelem nélkül a legrövidebb idő alatt elpusztulna. Néhány fokkal kisebb hőmérsék a tápláléknak sokszor érzékeinkkel nem is észlelhető megváltozása, a táplálék mennyiségének egyszeri túllépése is helyrehozhatatlan következményekkel járhat.

A természet az új szülött gyermek védelmét a szülői szeretet és intelligencia feladatává tette, abban bízott, hogy a szülői intelligencia és szeretet pótolja azt a fogyatékoságot, melyet a csecsemő világra jött. És ha ritka kivételektől eltekintve a szülői szeretetben soha nem csatlódunk annál inkább családunk a szülői intelligenciában, abban kezeskedünk a csecsemő halandóság nagyságának első okát. Mindenhez qualificatio, előtanulmányok szükségesek, csak a gyermek felnevelésére nem, ahhoz hivatalból látszik mindenki érteni aki a fiatal anyát meglátogatja, a hozzáértő szakembernek — a nagy tömeget értem — sajnos csak sulyos elváltozásokkal mutatják be a gyermeket és fáradozásai hiábavalóságának csak az az eredménye, hogy a második gyermekhez nem is hívunk orvost. Az hogy a leendő anyáknak a csecsemő ápolás és gondozás normális menéről mikor és hogyan kelljen ismereteket szerezni az a pedagógusok és orvosok vitéz kérdése; az intelligensebb osztályok szempontjából Németországban és Angliában már elintézt ügy, az ottani felsőbb leányok gyermekklinikában vagy gondozó intézeteknél végzett cursusokon szerzik meg az alapvető ismereteket. Sokkal nehezebb a szegényebb, csak elemi iskolákat végző néposztály felvilágosítása. Az elemi iskola utolsó éve, vagy akár az ismétlődő iskola a gyermekek ifjú kora mellett sok eredménnyel nem kecsegtet arra nézve, hogy az ott előadottak megmaradjanak az emlékezetben. Mint érdekes, de kiviteltelen ideát említem meg az egyben már felvetett „leányönkéntesi” évet amikor a felsőbb leány háztartási gyakorlati tanulmányok mellett csecsemő és betegápolás gyakorlattal is foglalkoznak. Maradnak még az ilyen irányú felvilágosító előadások, melyekre azonban a leányokat — mert az neki nem való — nem viszik el, az anyák pedig — tisztelet a kivételnek — főlényes mosollyal hallgatnak végig, mint akiknek a tekintetben már leszűrt tapasztalataik vannak. Igénybe vehetők itt a szemléltető oktatásnak az eszközei is. A magyar társadalmi múzeumnak igazán mintaszerű oktató táblái és múzeuma e téren uttörő, a legutóbbi hadegészségügyi kiállítás nyíltan megállta helyét és bízom is benne, hogy a közeljövőben, talán az ezen felolvasásokat rendező lelkes egyesület aegise alatt itt is bemutatható lesz.

Ha a csecsemő veszteségeket a halálók szerint taglaljuk, akkor a vele született gyengeséget kivéve, melynek okának kiderítése és elhárítása már az anyavédelem körébe tartozik, két nagy rovatot találunk, amely a legtöbb áldozatot szedi és pedig a gyermekek behurcutja és a rángórcsók népiessen a „frász”. Az előbbi a gyermek célszerűtlen, ésszerűtlen táplálásának, néha a táplálék megromlásának következménye és elhárításánál első és legfontosabb követelmény a természetes táplálásnak, a szoptatásnak erőlyes, minden áron — még a némileg természetellenes — jutalmazás árán való propagálása. A természet a gyermek részére egy biztos, a gyermek fejlődő korához alkalmazkodó, semmivel, sem állati sem vegyi eredetű pótszerrel nem pótolható táplálékot biztosított az anyatejben, mely amellet, hogy tápláló, bizonyos védőanyagokat is tartalmaz fertőzéssel és betegségekkel szemben. Tudjuk, hogy a természetesen táplált gyermek egészségesebb, felnevelése könnyebb, kevesebb gondot adó, fertőző bajok az első életévben ritkák. Ezzel szemben mesterségesen táplált gyermek fejlődése sokszor meg — megakad, a táplálék összetételénél néha valóságos vegyi mesterkedésekkel kell dolgozni, a legkisebb megbetegedés visszavet a fejlődésben, fertőző bajok gyakoribbak, a halálozás pedig a mesterségesen táplálattal 20-szorta nagyobb mint a szoptatottaknál.

(Folytatjuk.)

Izraelita hitközségi közgyűlés.

Vasárnap tartotta az ujjvidéki hitközség rendes évi közgyűlését.

Leitner Benő dr. elnök üdvözlöi a rendkívül nagy számban megjelent képviselőtestületi tagokat, megnyitja a gyűlést.

A tárgyszorozat első pontja a recepció 20. évfordulójának a megemlékezése volt. Elnök a zsidó vallás egyenjogóságának 20 éves múltjára pillant vissza. Szavainak igazsága és ereje hatást teremtett. A magyar zsidóság egyenlően kivési részét az ország bajában és veszélyében. Honfiumi szent kötelességében küzd a Haza boldogságáért. Kegyelttel adózik Szabolcsi Miksa emlékének, ki a recepció kivívásában a magyar zsidóság örök hálóját kiérdemelte. Indítványára a közgyűlés emléktárgyoknyitven megörökíti. Emlékkövének költségéhez a hitközség hozzájárul.

Egy-két személyi ügy elintézése után 3 alapítvány bejelentéséről vesz tudomást. Ujjvidék zsidósága a jelenlegi alapítványait is megmutatja, hogy mindenkor a humanizmus szelleme lengi át minden ténykedését. Midőn jót kell gyakorolnia, akkor nem nézi, hogy az illető segélyre szorult, melyik templomban imádja istenét, hanem ad annak, legyen bármilyen vallású, ki segélyre szorult.

Nézzük az alapítványokat!

1) Königsdtiller-féle 1500 koronás alapítvány, melynek kamatai egy iparos tanociunak adandók. Königsdtillerék dicsérendő jót művelnek, mert az ipart fejlesztik azzal, hogy az iparos tanoncokat szakmájuk alapos megtanulására serkentik. A művelt németek ipari technikája csodát mivelt a háborúban; utánozzuk mi is.

2) Roth Vilmos 5000 Ft. alapítványt tesz bold. neje emlékére, melynek kamatai jótékony célt szolgálnak.

3) Rainer Simon és neje 5000 koronás alapítványa szintén a humanizmust gyakorolja. Rainerék minden téren, hívó szó nélkül sietnek a jótékonyág ottlárán áldozni. Polgártársaik nagyrabcsülését kiérdemelték. Több személyi ügy és a Chevrá Kadisa zárszámadásának elintézése után áttér egy igen magasztalásra méltó: a rokkant katonák részére történt gyűjtés eredmények bejelentésére.

Dacára a háborús évek és hitközség módfeletti anyagi megerhetetlenségének mégis sikerült ezen célra 988 Ft- és 91 fillért gyűjtenie, melyet az orsz. Hadségélyező Hivatalhoz be is szállított.

Az 1916. évi költségvetés tárgyalásánál, melyet Kubinyi Károly dr. indítványára egyhangulag elfogad és az előjáróságmal bízalmat szavaz, szólásra emelkedik Rainer Simon pénztári elöljáró, ki a tisztviselői kar, ideértve a tanítótestületet is, nyomasztó helyzetét vázolja, kiknek leginkább kell a nagy drágasággal megküzdeniök. Részben adósságokba verik magukat vagy egyik-másnak ha van valami megtakarított tőkéje, akkor kénytelen ehhez nyúlni, hogy a szükséges mindennapit beszerezhesse és így öreg napjában ez is a hitközség terhére lesz. Ezért kéri a közgyűlést, hogy hatalmazza fel az előjáróságot, hogy saját hatáskörében juttasson segítséget a tisztviselőinek, melyre fedezetet keressen.

Miután az adó 3 évre lett kivétel és ennek alapján készült a jövő évi költségvetés, az említett segélyösszege beilleszthetése lehetetlen volt. A közgyűlés Rainer indítványát elfogadja, egyben elismeri Fisher Jakab főjegyzőnek a háborús években teljesített buzgó szolgálatát, ki egész odaadással végezte nagy munkáját.

ir.

Románia gabonát ad.

— Engedett a román kormány —

Annak idején megirtuk, hogy a román kormány és az ottani érdekeltség meglehetősen sulyos feltételekhez kötötte a gabonamétek kivételét. Az egységárat drágán állapították meg. Kikötötték a vagononkint fizetendő hatszázfrankos aranyvámot és ezenfelül a vásárló országának kellett gondoskodni a szükséges vagonok kiállításáról is. Ilyen szigorú feltételek mellett a vásár nem jött létre és a román gazdák, akik már három esztendei termésfelesleggel rendelkeznek (háromszázezer koszirakománnyról van szó) joggal tartottak attól, hogy az óriási készlet továbbra it az országban reked.

Ez könnyen azt hozhatta volna magával, hogy az áru egy része raktározás után megromlik. Az árköveteléssel szemben Magyarország már a kampány elején egységes eljárásban állapodtak meg és megállapították az egyes terményekért fizethető árat és átvételét.

Erre a fellépésre a romániai érdekeltség kénytelen volt eredeti álláspontjától eltérni és nemcsak az árat lényegesen mérsékelni, hanem egyébként is kedvezőbb és elfogadhatóbb feltételeket szabni.

Hozzájárult a dolgok ilyenét kifejlődéséhez még az a körülmény is, hogy elsősorban érdekeltek román gazdák és árutulajdonosok erős nyomást gyakoroltak a kormányra úgy, hogy ez végre is kénytelen volt a Bukarestben folytatott tárgyalás során a minap a bevásárló szervezetek ajánlatához hozzájárulni. Az utolsó napokban azerülésünk szerint, az árszabás alapján már igen jelentékeny üzletkötés történt buzára például 32 koronás árért. Bulgáriával ugyancsak nagyarányú üzletkötést létesített a bevásárló központ, főleg tengeri, hiüvelyesek és egyéb élelmiszerekből.

A bulgár piacokon történt bevásárlások minden nehézség nélkül, az ott érvényes piaci áron történtek és említésre méltó körülmény, hogy a bulgár hatóságok minden irányban előzékenyen és korrekt módon segítettek elő a centrális hatalmak ellátását.

Tollhegyen.

Az anya- és gyermekvédelem kérdéséről értekezett vasárnap délután városunk tisztai főorvosa. Nagyon aktuális téma. Az előadó érdekes és föltötte tanulságos szavaiat végig lekötötte a hallgatóság figyelmét. Hogy kevesen jelentek meg, már nem is feltűnő. Komoly dolgot egy helyen hosszabb ideig végighallgatni és még fizetni érte? Nem. Sokkal élvezetesebb a mozi, a flört, a kávéház, a cukrászda . . . . .

A szegény ember réme — Tél apó — megérkezett. Meztitlábás árvák, siró özvegyek rongyokba burkoltt nyomorékok segítségért kiáltva rémülten futnak előle. Fűtőanyag kellene, de nincs rá pénz. A munkabíró beszégedne, de nem kínálkozik alkalom. A végső nyomor a felebaráti szeretettel appellál, de ez is sokszor csak üres szánalommal és becses biztatással felel. Akik könnyelműség, munkakerülés és hitványosság miatt elpusztultnak, azokat miért is sajnálnánk, de ne hagyjuk elveszni azokat, kik becsületességük és munkabírásuk révén a dolgozó társadalomnak megbecsülésre érdemes tagjai. Sokan vannak ilyenek!!

Áronikás.

HIREK.

Vöröskeresztes adományok. Nenádovics Vladislav: 40 K., Mojin Száva: 320 K. Jonuzsakov Ilés 20 K., Pamlényi Gábor 50 K., Katonai beszállósolások (városi tanácsolt) 3379 K. Kaszper Gergely 20 K., Rosenberg Ármín (perselygyűjtés) 2152 K., Grünberber Mór (perselygyűjtés) 2918 K., Trandáhl-pesely 2717 K. Vasúti betegnyugvó perselye: 2872 K.

Ö császári és királyi Fensége Károly Ferenc József főherceg ur Beredits András újvidéki rendőr ikergyermekeinek komaságát elfogadta. A keresztelési szertartásnál Payerle Nándor főkapitány helyettesítette őnségét. Nincs boldogabb ember mint Beredits. Levelet is kapott a főherceg urtól, meg 200 koronát. Imre itt a levél. Beszédés ez. Fényes tanubizonyosága Őnsége kegyes jószívűségének.

Másolat:

Károly Ferenc József Főherceg ur
Ö Császári és királyi Fensége
Kamarai Előljárósága.
163,3 Bl.

Beredits András rendőr urnak

Magas parancsra értesitem Önt, hogy Károly Ferenc József ausztriai estei főherceg ur kérését teljesítvén, folyó évi október hó 24-én született ikergyermekeivel a keresztapai tisztet kegyesen elfogadni és megengedni méltoztatott, hogy ez az illető születési anyakönyvben bejegyzetessék.

Ö Fensége egyuttal 200 korona pénzadományt engedélyezett, mely összeget postautalvánnyal megküldök.

Bécs, 1915. évi december hó 3-án.

Olvaszhatlan aláírás s. k.

Szabad az út Szerbiába! Többször jeleztük, hogy a Szerbiába való utazást szabályozó rendelet nem sokára megjelenik. A belügyminiszter ur elrendelte, hogy politikailag teljesen kifogástalan egyéneknek a városi rendőrség igazolványt állíthat ki, mellyel szabadon utazhatnak Szerbiába.

Az újvidéki izr. kórház, az egész háborus idő alatt rendkívülnagy és áldásos tevékenységet fejt ki. Az izr. nőegylet elnöke *Ernst Málné* urasszony reggeltől késő estig szakadatlanul azon fáradozik, hogy a kórház betegeinek minden jó falatból bőségesen és izletesen elkészítve jusson. Nemes missziójában támogatják őt az izraelita hölgyek közül igen száson. Megemlést nélkül nem hagyhatjuk, hogy amióta a kórház főnáll *Freud Éde dr.* hitk. alelnök állandóan cigarettával, *Hainer Simon* pénztári előjáró pedig borral látja el a kórházat. A betegekkel folytatott beszélgetésünk eredményeül az általános kitűnő megelégedést constatálhatjuk.

Újabb rendelkezés az utazási igazolványok tárgyában. Mint, már jeleztük örvendetes változás történt az utazási igazolványok tárgyában. A legújabb rendelkezés így szól: Értesitem a város lakosságát, hogy a külső hadműveleti terület határain belül (Bács-Bodrogh, Torontál Temes Baranya és Krassószörény megyékbe valamint az ezek területén lévő városokba) való utazáshoz semmiféle igazolványra szükség nincs. Aki azonban a jelzett területeken túl akar utazni, arcképes igazolójeget köteles váltani a bejelentőhivatalban, melyhez nem kell katonai záradékolás. Ugyanígy elbírálás alá esik Szerém megye is az ott lévő városokkal együtt, kivéve Petrovaradin várát s a vár körzetéhez tartozó községeket (Karlovci, Kamenicza, Rakovác, Ledinczi és Bukovác) amelyekbe utazni csakis a bejelentőhivatalban kiállított s várparancsnokság által is láttamozott állandó arcképes igazolvánnyal lehet. **Újvidékre Bács-Bodrogh megye egész területéről akár milyen közlekedési eszköz felhasználásával, akár gyalog minden igazolvány nélkül lehet bejönni.** Újvidék, sz. kir. város rendőrfőkapitányi hivatala, 1915 évi december 14-én.

Payerle Nándor s. k. rfőkapitány.

A D. M. K. E. újvidéki osztálya a rokkant katonák segélyezése céljából. f. év december hó 12-én tartotta meg 2-ik háborus előadását. Az előadás bevezetését Rehák Ferencz kir. táblabíró hazafias beszéddel nyitotta meg, ezután Wagner Károly dr. városi főorvos előadást tartott, melynek tárgyát a csecsemő és anyavédelem képezte. Tekintettel arra, hogy az előadások összes jövedelmét a rokkant katonák segélyezésére fordítják, a D. M. K. E. újvidéki osztálya ez úton is tisztelettel kéri Újvidék hazafias közönségét, hogy az előadásokon minél számosabban jelenjenek meg, hogy rokkant katonáink iránti hazafias halánkat ezzel a kis áldozattal is leróhassuk. Az előadások eddigi jövedelme belépő díjakból: 75 K. A fenti célra

főülfizettek: Molnár Hügóné 2 K. György Lajosné 2 K., Szarka András 1 K., Niedermayer Gyula 2 K., Bródi Miksa 3 K., N. N. 4 K., Ríbicey Kálmán dr. 4 K., N. N. 1 K., összesen tehát 94 K. mely összeget az osztály gyűmölcsözés végett az újvidéki takarékpénztárban helyezte el.

Kész a belgrádi vasuti hid. A Zimony-Belgrád között a Száva felett vezető vasuti hidat a szerbek felrobbantották. A szerbek elűzése után azonnal hozzáfutunk, hogy jokersba helyezték. Már ment rajta az első próbavonat. A berlin—budapest—konstantinápolyi gyorsvonalat egyszerre indul a két végső állomásraól.

A Dmke könyvtár kezelője kéri mindazokat, kik a Dmke újvidéki könyvtárból már régebben könyveket vettek ki olvasásra, sziveskedjenek ezeket az eddig még be nem adott könyveket vasárnaponként d. e. 10—11 között a Dmke könyvtárba (II. Rákóczi F. u. 29. I. em.) minél hamarabb visszazolgáltatni.

A gyermekszanatórium karácsonya. A háboru szerecsélen beteg árvát részére épül Balatonszabadin egy 200 ágyak gyermekszanatórium. — Az intézet belső modern higiénikus berendezése érdekében fordul most gróf Zichy János kormányzó elnök oly kérelemmel a társadalomhoz, hogy szegény és gazdag egyaránt nyissa meg szívet, amikor saját gyermekének karácsonyfáját díszíti és gond skodik anyai, apai szívének boldogságára, saját kisdienének örömről, gondoljon némi adománnyal azoknak árván és beteg maradt kisdiedéről, akik életüket áldozták a Haza és mindannyiunk megvédéséért és akiknek megmentését tűzte feladatául a Szófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület. Nagyobb alapítványok közvetlenül gróf Zichy János kormányzó elnökhöz (Budapest, VIII. Vas-utca 19.) intézhetők, míg adományokat elfogad a Szófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület (Budapest, VIII. Stáhlutca 15.) ahol gyűjtőívek is rendelkezésre állanak. Adományokat lapunk is elfogad.

Román bor és aszalt szilva szállítása Ausztria-Magyarországba. A bukaresi lapok jelentik: A pénzügyminiszter megengedte, hogy tizenkét vagon bort szállítsanak Ausztria és Magyarországba. A bort Buzau állomásraól indították el a pradeáli vág felé. — Abba is beleegyezett a pénzügyminiszter, hogy hat vagon aszalt szilvát szállítsanak Ausztria-Magyarországba, amiért aztán Romániába három vagon varró cernát küldenek.

Magyar-német fordítók kerestetnek. A temesvári katonai parancsnokságnak sürgős szüksége van három magyar-német fordítóra. Harc-szolgálatra alkalmatlan, vagy csak segéd-szolgálatra minősített intelligens altisztek, akik ez a szolgálatot el tudják látni, azonnal jelentkezzenek felettes parancsnokságaiknál.

Királysértéssel vádolt asszony. A szedgi itélőtábla fefebbiteli tanácsa kedden Ilics Jánosné, újvidéki iskolaigazgató özvegyének büntnyégét tárgyalta, akit az ügyészség királysértés vétségével vádolt. A vád szerint az uriaszony két izben is ezt a kijelentést tette: „Ha módomban volna, megölném a királyt és a minisztereket, mert ők okozták a háborút.” A szedgi törvényszék felmentette a vádlottat, mert a terhelő tanuk vallomásban jóhiszemű tévedést látott. Ilicsné a tábla előtt is tagadta a vádat. Azzal védekezett, hogy ő, aki egy állami iskola igazgatójának az özvegye, akinek az atya nyugdíjas százados, a testvérbátyja alezredes, a fia harctéren van, hogyan beszélhetne olyat. Az itélőtábla helybenhagyta a törvényszék ítéletét és szabadlábra helyezte az asszonyt.

Munkaerőt kapunk. A honvédelmi minster ur f. évi december hó 9-én kelt 17868/eln. 18.1915. számú rendelete szerint a fakitermeléshez fűződő közgazdasági érdekek, különösen a tüzfizafütséglet kielégíthetése céljából a fakitermeléshez erdei termékek szállításához és feldolgozásához s egyéb erdei munkákhoz is az 1915. évi 7256/eln. számú rendelete értelmében a szokásos napszám biztosítása mellett 20 emberből álló munkáscsoportok 14 napi terjedő időre községeknek és egyes birtokosoknak, illetőleg fakitermelőknek és vállalatoknak rendelkezésre fognak bocsáttatni. A munkáscsoport kirendelése iránti kérvény a községi előjáróság illetőleg városi hatóság által láttamo-

zandó és a járási tisztviselő illetőleg városi hatóság útján ahhoz a legközelebbi állomás-parancsnoksághoz intézendő.

Nem vizsgálják többé a katonák leveleit. A Külügy-Hadügy illeteke. helyről azt az értesítést kapta, hogy a hadrakelt seregnél a tábori és hadtápostáállomáson feladott leveleket a jövőben zártan, minden cenzura nélkül továbbítják a címzettnek.

A hadrakelt seregnél lévő parancsnokságok mindazonáltal időnként próbáképpen átvizsgálják a leveleket és szigoruan felelősségre vonják azt, aki a fenálló rendelkezések ellen vét. Továbbra is érvényben marad az a rendelkezés, hogy a harctéren faladott postai küldeményeket a parancsnokság pecsétjével kell ellátni.

Ingatlanok birtokváltozása. Jakobovics István eladja Ditrich Frigyes és nejeinek Scheer Johannának a Kenyér utcában levő 29. számú ház és beltelket 9500 korona vételárban.

Dungyerszki István és Jelena eladják, Farkas Mór és nejeinek Schönfeld Máriának, a Kenyér utcában 40 számú ház és beltelket 32.000 korona vételárban.

Milics István eladja Gainov Mitának a Radicsévics utcában levő 28. számú ház és beltelket 3000 korona vételárban.

Miért nincs vége a háborúnak? Pihent eszű emberek kitalálták ezt is. Szerintük maga Hindenburg magyarázta meg a császárnak, amikor faggatta, hogy miért nem végzett már egészen ezzel a sok rossz ántán-haddal Azt mondta:

— Nézze fölség? Itt a négy vezér:

PUTNIK
NIKOLAJ
JOFFRE
FRENCH

Próbáltam őket keresztül-kasul átvágni, s lám, hiába; mégis megmaradtak!

Szétében is, hosszában is úgy vagást a vonalakkal jelzett helyen, s ujra ugyanazokat a vezérneveket kapod a kis szelet papírokon.)

PUTNIK
NIKOLAJ
JOFFRE
FRENCH

15 liter tetü. Minthogy katonáink a hideg idő beálltával nem tudnak kellőleg tisztálkodni, a tetvek ilyenkor ijesztő mértékben elszaporodnak. Az „Orvosi Hetilap” közli, hogy két buzgó orvos 120000-et gyűjtött össze. Azonban a tetvek nem csak kellemetlen vendégek, hanem felette veszedelmesek is, mert a kiütéses tifuszt ezek terjesztik. Aki jól akar tenni hozzátartozójával, az küldjön neki mielőbb orvosilag ajánlott „Sanitéc” tetüportot és „Sanitéc” tetü kenőcsöt, amely egy csapásra megszüadítja hozzátartozóját nemcsak a tetvek borzalmaiktól, hanem a kiütéses tifusz veszélyétől is. Egyetlen postacsomagból se hiányozzék a „Sanitéc”. Hadifoglyoknak is küldhető. Kapható minden patikában és drogeriában. Azonban csak „Sanitéc” port fogadjon el, mert ennek is, mint minden jónak, akad silány utánzata. (1. hirdetést.)

Küldjünk a harctéren didergő katonáinknak

SPIRITOL
sokkal olcsóbb, jobb és
praktikusabb mint bármely
más gyorsfőző.
MINDENÜTT KAPHATÓ!

SPIRITOL a kalona kalyhajja **SPIRITOL** a harctéren
Főz! Melegít! nélkülözhetetlen.

Vigvázson a „SPIRITOL” szóra, és az égő kocka védjegyre! Utánzatoktól óvakodjon! Kapható drogeriákban, gyógyszerárakban és minden szakmába vágó üzletben. Hol kapható nem volna, szállít:

SPIRITOL-FABRIK, Wien III. Steingasse 5.

A polgári iskola az ipar és földművelés szolgálatában. Az uvidéki áll. polg. fiúiskola tanestülete a legutóbb tartott értekezleten Kempl György tanár javaslatára a következőket határozta el: Az önkéntességi jog kiterjesztése folytán mindinkább nagyobb érdeklődés nyilvánul a polg. iskola V. és VI. osztálya iránt, de miután ezen osztályok itt Ujvidéken nincsenek meg, növendékeinknek, kik leginkább iparosok és földművelők gyermekei, legnagyobb része kénytelen sokszor hajlamluk ellenére a felső kereskedelmi iskolába iratkozni, ha magasabb műveltségre óhajtanak szert tenni, avagy az önkéntességi jogot akarják megszerezni. Egy művelt iparos és egy okszerű gazdálkodást folytató földműves közepes osztály megteremtése céljából mozgalmat indít az iránt, hogy az uvidéki áll. polg. fiúiskola kifejlesztessék 6 osztályúvá, mégpedig a két irányzat figyelembe vételével oly módon, hogy akik otthon gazdálkodni fognak, azoknak a gazdaságtan már az első osztálytól kezdve gyakorlatilag tanítassék, akik az ipari pályára óhajtanak menni, azok a Slójd keretében a munka megkedvelésére neveltesse és az V. és VI. osztályban a választott iparágakban gyakorlatossanak. Együttal súlyt helyez a torna tanítására is, amely már az V. és VI. osztályban teljesen katonai szemlemben folyék, hogy a hővédelem is használható tagokat nyerjen. Tánomatják a testület törekvését a jelen történelmi idők is, amikor a minden téren mutatkozó hiányt rövid idő alatt tanult és munkás kezekkel kell pótolni. Ezen mozgalmat kiterjeszti a vidékre is s ha kellő számú tanuló jelenkezik, úgy megteszi a lépést az iránt is, hogy az V. osztály már az 1916/17. tanévben megnyitható legyen. Ez ügyben első sorban Ujvidék tekintélyes iparosait óhajtja meghallgatni egy értekezleten, majd a szülőket kívánja felvilágosítani egy második értekezleten, melyeket a legközelebbi időben fog megtartani. De már ez úton is felhívja a szülők figyelmét e körülményre.

A tábori csomagforgalom a karácsonyi időszakban előreláthatólag nagy arányokat fog ölteni és a polgári csomagforgalom szokásos emelkedésére is kell számítani úgy, hogy a posta mai korlátolt teljesítő képessége és a kedvezőtlen közlekedési viszonyok folytán könnyen olyan torlódások állhatnak be, melyek a karácsonyi csomagforgalomnak idejében való lebonyolítását lényegesen hátráltatni alkalmassak. Minthogy pedig a harctéren küzdő véréink méltán elvárhatják, hogy a nekik szánt karácsonyi csomagokat a kellő időben megkapják: ezen cél érdekében föltette kívánatos, hogy a közönség a karácsonyi időszakban a polgári csomagok szétküldését, aminek legtöbbször a csomagok kívül egyéb indító oka nincs — a legszükségesebb mérvre korlátozza és ezzel a karácsonyi tábori csomagforgalom akadálytalan lebonyolítását a maga részéről is előmozdítsa.

Jön a szökő esztendő. A jövő szökő év, 1916. év szökő év, amely szombati nappal kezdődik és vasárnapval végződik. Lesz benne három nap- és két holdfogyatkozás. A farsang 61 napig tart, január 7-től március 7-ig Husvét ünnepe április 23-ára, pünkösd pedig június 11-ére esik. Az ünnepek közül csak Szent István király ünnepe esik vasárnapra. Karácsonykor hármassal ünnepe lesz, mert december 24-ike vasárnap és így Nagykarácsony és István vértanu ünnepe hétfőn és kedden lesz.

A Bojdisz-féle vetési mód. Torontál és Kassószörményekben egy új vetési mód van terjedőben, amelynek előnye, hogy sokkal kevesebb vetőmagot igényel az eddigi vetésmódnál s ennek dacára kétszerre nagyobb termést ad. Bojdisz Miklós karátsonyifalvi plébános létesítette ezen vetési rendszert, mely abból áll, hogy saját maga által konstruált vetőgép segítségével, 15—20 cm. sortávolságra a vetőgép által melyített barázdákba a vetőmagot a gép szemeként rakja le s így csupán 10—14 kg.-ot vet k. holdanként. A mag kikéltése után két héttel hengerezni a vetést, újabb két hét elteltével megboronálja azt. A hengerezés és boronálás által a barázdák befedtetnek, maga a növények felülletik s ezáltal újabb gyökériképződésre serkentetik, a dusabb gyökérszövet pedig — jól megtrágyázott földben — biztosítja a nagyobb termésnek. Eppén ezért feltétele ezen vetési módnak, hogy az elvetendő terület legalább 200 kg. szuperfoszfáttal legyen megtrágyázva. Ugy látszik, hogy a Bojdisz-féle

vetési rendszernek nagy jövője van s arra hivatott, hogy természetálagainknak mulhatatlanul szükséges fokozása körül nagy szerepet játsszon.

Zöldsegtermesztés. A kertészeti termékek jelentősége a háború közben megsokszorozódott. Megnyugvással lehet megállapítani, hogy a közönség nálunk is, soha nem tapasztalt buzgósággal fogott hozzá a kertészkedés fellendítéséhez. Ily körülmények között érthető, hogy a folyó év telén a melegági kertészkedés módszere jelentőségében emelkedni fog annyival is inkább, mert korai burgonyát, korai hagymát, paréjt, salátát, káposztát, kalarabét, stb. tehát közkedvelt konyhakerti főbb termékeinket kelendő trágázott melegágyak nélkül nem lehet termelni, pedig éppen ezek a korai termékek azok, amelyek nagy kelendőségnek örvendenek, nagy jövedelmet biztosítanak. Tájékoztatóul azon gazdáknak, akik a melegági konyhakertészkedésben nagy eredményeket kívánnak elérni, leginkább ajánlható Köztelek olcsó könyvtárában a „Zöldsegtermesztés”-ről kiadott, igazán gyakorlatias irányú szakmunka beszerzése.

Égéségügyi jelentés a dec. 12-ig terjedő hétről. Bejelentettek e héten 1 vörhenyt, 2 diphtériát és 10 kanyaróesetet. Ez uton is figyelmeseztetjük a közönséget hogy, városi condensált tej a főorvosi hivatalban kapható utalványok alapján, dobozonként 1 K 50 fillérnyi árban.

Dr. Wagner Károly tisztí főorvosi jelentése: Tekintetes közigazgatási bizottság! Jelentem, hogy a város közegegységgye november hónapban, úgy a redesen előforduló fertőző bajok, mint az ált. halálozás szempontjából, kedvező volt. Bejelentettek: 1 vörhenyt, 13 dipht. 10 kanyarót és 9 typhuseselet. Ezenkívül a kátyi ut mentén levő cigánytelepen november elején nyakszirmerevedés lépett fel 7 esetben, amihez e hónapban még 2 katoná és egy helybeli gyermek megbetegedése csatlakozott; a megbetegedések igen súlyosak voltak és 6 esetben halállal végződtek. November 20-án ezen cigányteleppel szomszédos külterületi házban egy nő és annak látogatására Dunagárdonyból jött nővére betegedtek meg choleryanus tünetekkel. Kórházba szállítván, lakóházuk zár alá vétetett. Mindkét eset bakteriológai pozitívnek bizonyult, egy nő nov. 25-én meghalt, a másik felgyógyult. November folyamán meghalt a városban: 43 egyn, a közkörházban 11 és 2 halvaszülétes történt. Ezek közül rk. volt 23, gkel. 21, ev. 4, izr. 3 gkth. 1. Fertőző bajokban elhalt, 6 nyakszirmerevedésben, 2 typhusban, 1 kolerában, 7 tuberkolózisban. A közkörházban okt. végével 27 férfi és 43 nő maradt ápolás alatt, a hó folyamán felvétetett 36 férfi és 48 nő, az összes fogyatéék leszámításával november végén ápolatott 35 férfi és 54 nő. A városunk külterületén és Szerémmegyében felmerült koleraesetek miatt a tisztí orvosok újból köztisztasági szemléket tartottak és az észlelt hiányokól a főkapitányságnál jelentést tettek. A vegyvizsgáló állomás 43 tejmintából 30% -ot kifogásolt, a beküldött vaj és tejfejminták jóknak bizonyultak. Ecetsavminták vizsgálása folyamatban van.

Egy festőművész ajándéka. Egy évek hosszú sora óta Hollandiában élő pécsi származású festőművész: Mendlik Oszkár nemes és meghatóan szép elhatározásra jutott. Karácsonyi meglepetésül tízezer koronát ajánl föl a város polgármesterének. Ezt az összeget az elesett, vagy munkáéptelenül vált hősök gyermekeinek megajándékozásra kéri fordítani.

A posztó- és férfiruha-készlet bejelentése. A kormány elrendelte a kereskedésben található katonai posztó, másfajta szövet, konfekcionált köpönyeg és férfiruha, valamint takaró-készlet bejelentését. A bejelentés kötelezettsége olyan személyeket, cégeket s testületeket érint, melyek e cikkek előállításával iparszerűen foglalkoznak. Még világosabban intézkedik a ren dellet a bejelentésen való kötelezettség tekintetében azzal a meghatározásával, hogy a szürke katonai posztóból és szövetből való készletből a 100 méternél kisebb a gypjuból és a manipulált kereskedelmi árúból a 300 méternél kisebb mennyiség bejelentését nem kívánja. Köpönyegből s polgári férfiruhából csak az 50 darabot, illetve garnitúrát, takarónál viszont a 100 darabot, meghaladó készletet kell bejelenteni. Az erre kitűzött első határnap 1916. január 5-ike, mikor is az 1915. december 31-iki rak-

tárállományt kell az illetékes kereskedelmi és iparkamarával közölni. A rendelet megtartását külön közegekkel fogják ellenőriztetni. A bűntető-szankció két hónapig terjedhető elzárás és 600 koronáig menő pénzbüntetés.

Téli munkálatok a szőlőben. Mihelyt az első fagy a féléket lombjuktól megfosztja, elkeverezik a fedés és az ősi műtrágyázás ideje. Egyidejűleg a sima vesszőket s a zöld oltványokat is le kell szedni, s a metszési, döntési és bujtási még hátralévő munkálatokat is befejezni. Uj szőlők ültetése esetén a szőlőforgatás megkezdésének ideje is elérkezett, amely mi veletet azonban enyhébb, hőmentes téliidőben ajánlatos végezni. A vesszők és oltványok elvermelését is most kell nagy gonddal végezni. Ha az időjárás megengedi s van még istállótrágya, annak kihordására is december a legalkalmasabb időpont, amelyet a szőlő különböző helyein egyelőre csak nagyobb kupacokba kell elraktározni. A hibás szőlőkarók összeszedésének is most van az ideje. A még hasznavehető karókat meg kell hegyezni s szokásos módon impregnálni, nehogy azok korhadásnak indulva, hasznavehetetlenné váljanak.

A burgonya elvermeléséről. A hadviselő államok valamennyije megőszödött arról, hogy a burgonya a háborús közélet mezés terén valósságilag mentő szerepet töltött be eddigleg s fog betölteni a most folyó téli hadviselésék életmezése terén is. Érhető ezekután, hogy a burgonya készletek megfelelő téli elvermelésére az eddiginél sokkalta nagyobb gondot kell fordítani; mert rossz téli kezeléssel mellett a burgonya idő előtt kicsirázik, megrohad s így még az egészségre ártalmassá válhatik. Tapasztalat szerint a burgonya elvermelésre tiszta; száraz, eléggé szellős, fagymentes, olyan helyet kell kiszemelni, amelynek hőmérséklete x 8 fok R-nél és O-1 fok R-nél több ne legyen. Vetésre szánt nagyobb mennyiségeket ott ajánlatos elvermelni, ahol azt elvetni szándékoznak. A vermelés alá kerülő burgonya legyen ép, egészséges és teljesen száraz felületű. Az elvermelésre használt pincéket előzőleg a penésztől kell megtisztítani s mésszel fertőtleníteni, vagy kénnel kifüstölni, mert ez akadályozza a penész és rothadás fellépését.

A Rovás, Vezércikk, Világháború

a legjobb tájékoztató magyarázattal és térképpel

Közgazdasági rovat, Napihírek naponkénti szenzációi az

AZ UJSÁG

POLITIKAI NAPILAPNAK.

Vasárnaponként két közkedveltségű mellékletet ad az AZ UJSÁG. Egyik: „Az Asszonyok”, a másik a: „A Gyermekeknek”. — Aki a világháborúról és egyáltalában minden eseményről, színházról, művészetről, irodalomról bőven és megbízhatóan óhajt egy kitűnően megszerkesztett napilap keretében értesülni, fizesse elő az AZ UJSÁG-ot.

Előfizetési árak:

1 hónapra	K 2 80
1/4 évre	8.—
1/2 évre	16—
egész évre	32—

Megrendelő cím: AZ UJSÁG kiadóhivatala, Budapest, Rákóczi-ut 54. szám

Levélbélyegek

a legnagyobb ritkaságok, különlegességek, régi magyar és szerb ritka példányok eladók.

Hol?

Megmondja a szerkesztőség.

„APOLLO“ MOZI ! ! ! !

A dohánygyári leány,

„Nordisk“ dráma 3 felvonásba.

STAPLETON**vagy Sátán kutyája**Scherlock Holmes detektív dráma
3 felvonásba.**Eladó, áthelyezés miatt**a Tisztviselőtelepen a Bocskai-
utcában egy szépberendezésű**ÚRI HÁZ**mely 3 utcai, 1 udvari szobából, verenda
teljes berendezésű fürdőszoba-, előcsar-
nok-, pince-, kert-, gazdasági- és szük-
séges mellék helyiségekből áll, vagy
esetleg **b é r b e a d a n d ó**.
Közelebbi a kiadóhivatalban.**Eladó nagy bérház.**Bercsényi Miklós-utca 7-ik számú
igen jól jövedelmező **szép ház**
szabadkézből **eladó**.

Közelebbi a kiadóhivatalban. 2-3

Tetvek és férgek ellen**Pedikrol**az egyedül bevált **biztos hatású szer** **Kato-
náknak** valóságos jótétemény. — Ára 1 korona
tábori csomagolásban. — **Kapható mindenütt.**
Főraktár: **Török József** Budapest Király-utca 12.
és **Opera-gyógyszertár.** Budapest Andrásy-ut 26.**Valóban előkelő uri
lakóház Telecski-utca
21. szám alatt azonnal
kiadó.**5 szoba 1 előcsarnok, fürdőszoba, konyha,
mosókonyha, éléskamra és pincéből áll.
Modern uri kényelemmel berendezve.Közelebbi **Klees üzletében** Kossuth
Lajos-utca 10. szám. 3-3**UJVIDÉKI VÁROSI
JODOSGYÓGYFÜRDŐ**
alcalicus jodosgyógyforrás.Modernül épült fürdőépületben jód, fangóiszap,
mór, halleini sós és tengeri sósfürdők, szénsa-
vas fürdők. Külön férfi és női osztállyal felsze-
relt hidegvízgyógyintézet**Villamos gyógymódok**Modernül berendezett gőzfürdő és kádfürdők.
Csuz, köszvény, ischiász, idegbetegségek, minden-
féle női bajok, gümös csontbajok, vérbaj ellen.
A fürdő télen fűthető szobákkal és folyósókkal
van ellátva. — Modern vendégszobák és étterem
! Téli kurára kiválóan alkalmas!Allandó fürdőorvos; dr. Vilt Vilmos
Kimerítő tájékoztatást küld az igazgatóság.
Egész éven át nyitva.**Wachtl Imre**
Első Ujvidéki Villamoserőre
Berendezett Gőzkemence
sütőházában
Petőfi utca 8. szám alatt,
a nap bármely szakában
magánházak, háztartások részére:
kenyeret, pecsenyét vagy egyéb
sütnivalót sütni lehet.**Házhelyek
parcellázására**alkalmas földet keres Lappy Vilmos
építész Andrásy-utca 10. — Csak tulaj-
donosok adjanak ajánlatot.**Anyák! Hitvesek!**mielőbb küldjenek hozzátervezőiknek a harc térre
orvosilag ajánlott és törvényesen védett**Szanitéc-tetűport****és a Szanitéc kenőcsöt,**mert ez nemcsak a **férgék kinzásaitól** szabadítja
meg őket, hanem a **kiütéses tífusz** is távolítja
tőlük. Az orvosok megállapították, hogy ezen be-
tegséget a ruhatetvek terjesztik.Kapható minden gyógyszertárban és drogeriában, tábori
csomagolásban (csak a címet kell ráírni) 1 koronáért.
Ahol nem volna kapható, oda 3 csomagot utánvétellel
küld: **Auber győgytár Mohács.****Sokkal célszerűbb**
ha a női pongyolát, teljes női
gyermekruhát, kötényeket stb.
készen vásárolja,
mintha a kelmét külön vásárolná.
Elég nagy szép választék áll ren-
delkezésére**Alaburics Mária**
üzletében.

Szücs-utca 30. szám.

**Ragályok
ellen**most igen alaposan kell védekeznünk,
mert kolera, vörheny, kanyaró, typhus,
himlő és egyéb ragályos betegségek a
háboru után fokozottabb erővel
lépnek fel, mint más időkben, miért is
szükséges, hogy minden háztartásban
egy megbízható fertőtlenítőszer kéznél
legyen. A jelenkor legmegbízhatóbb
fertőtlenítőszer a**Lysoform**szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti
üvegekben 90 fillérért minden gyógy-
szertárban és drogeriában kapható.
Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb.
intézetének vizsgálatai szerint gyors és
biztos, miért is az összes orvosok be-
tegyék fertőtlenítésére, antiseptikus
köötéseknél (sebekre és daganatokra,
kéz- és arcmosásra és ragályok elhár-
tására, stb. mindenkor ajánlják.**LYSOFORM-
SZAPPAN**finom, gyenge pipereszappan 1% lyso-
formot tartalmaz és antiseptikus hatása.
Alkalmazható a legkényesebb bőrre,
még csecsemőknel is; szépi, megpu-
hítja és illatosítja teszi a bőrt. Egy kéri-
let s Ön a jövőben kizárólag ezen
szappant fogja használni. **Ára 1.20 K.****FODORMENTA
LYSOFORM**erősen antiseptikus hatása szájjvíz. Száj-
bűzt rögtön és nyomtalanul eltünteti és
a fogakat konzerválja. Használandó
továbbá orvosi utasítás szerint torok-
lobnál, gégebántalmaknál és nátha ese-
tén gurgulázásra. Néhány csepp ele-
gendő egy fél pohár vízre.**Eredeti üvegje 1 K. 60 f.**Az összes lysoform készítmények kap-
hatók minden gyógyszertárban, droge-
riában. Kivánatra bárkinek **ingyen** és
bérmentve megküldjük az „**Egészség
és fertőtlenítés**“ című érdekes könyvet.**Dr. Keleti és Murányi**
vegyészeti gyára Ujpesten.

A megélhetést megkönnyíteni óhajtom.

Segítségére sietek Ujvidék fogyasztó közönségének, ezért olcsón
eladok:

Saját savanyított káposztát, ...	kilóját 40 fillérért
kítűnő babot	” 50 ”
rózsaburgonyát	” 16 ”
vöröshagymát	” 70 ”

Saját savanyított uborkát és paprikát olcsón, üvegenként.

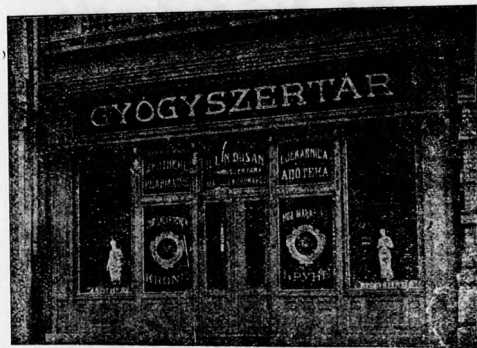
Legolcsóbban elárusítom a kecskeméti konzervgyár termékeit: különféle
izeket és befőtteket.

KOVÁCS BÁLINT

terménykereskedő

Ujvidék Rákóczi Ferenc-ut 57-ik szám.

2-6

Illin Dusán

gyógytára

Ujvidéken, Erzsébet-tér
az illatszerészet és
hygienikus óvoszerek

minden különlegességével
dusán
fől van szerelve.

Min tünődik szomszéd?

Azon, hogy a hadbavonult ked-
veseinknek mit küldjek, mint
karácsonyi szeretetadományt?

Azon ne törje a fejét.

Menjen be a

Kovács S. Gólya-áruházba

Kossuth Lajos-utca 25. szám
és ott szebbnél-szebb télirevaló

cikkeket kaphat, nagy választékban és igen jutányos árban.

3-3

Két gyermekem mellé intelligens, művelt, jó házból való nevelőnőt keresek,

ki a német nyelvben is járatos.

Teljes napi ellátást (szálláson kívül)
és megfelelő honorarumot fizetek.

Ajánlatokat üzletembe: Városháza
„Union“ festékkereskedés kérem.

2-3

Flesch Lipót

Rohitső

Tempel

forrás. Szénasavdús, diétetikus,
indító asztali ital. — Elősegíti
az emésztést és anyagcserét.

Styria

Legáltalánosabb gyógyforrás. —
Indikálva: idült gyomorurta-
nál, székrekedésnél, Bright-
fe-e vesebajnál, lépdagadási-
nál, májbetegségeknél, sárgaságnál,
anyagcsere betegségeknél, a
legutak hurutos bántalmánál.

Donati

a maga nemében a legzárda-
gabb tartalmú gyógyforrás leg-
erősebb hatással. Főképen
indikálva: idült bélhurtnál,
obstipációnál, epekövénél, elhízás
hajlamánál, csúszás és cukor-
betegségeknél.

**Legdusabb,
természetes magnézium-
glaubersósforrások.**

Forrástár Magyarország részére:
Hoffmann József, Budapest V., Báthory-utca 8.

HÁROM FONTOS CIKK!

BENZIN

legfinomabb, hor-
dókban és cisternában

OLAJ

gépolaj, hengerolaj, padlóolaj

Nyersolaj

motorüzemhez, vizgázgyártáshoz

direkt behozatal Galiciából

Klár Andor és Társa R. T.

3-5

Debreczen.

Telefon 445.

TÁVIRAT: Klár Andor Debreczen.

Vásároljon OSZTÁLYSORSJEGYET GAEDICKE

bankházában

Budapest, Kossuth Lajos-u. 11.

Huzás: december hó 21. és 22.

$\frac{1}{8}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ sorsjegy ára
 $\frac{1}{50}$ $\frac{1}{30}$ $\frac{1}{60}$ Korona.

Az Ujvidéki Napló régi elvének szellemében meginduló új melléklettel: a Balkán-nal kedveskedik olvasó közönségének. Valamint a földmives a jól elkészített, alaposan megművelt anyaföldbe vetheti a magot, úgy nekünk is kereskedelmünk és iparunk fejlesztésére gondoznunk kell a talajt, melyben életképes kereskedelem és ipar fejlődni fog.

A szomszédos Balkánba vigyük kereskedelmi erőnket, oda irányítsuk iparunkat, hogy mindkettő hatalmasan fejlődhessék. A magyar kar, mely jól kezelte a fegyverét, mellyel ádáz ellenségeinket leverni segítette, képes lesz Magyarország gazdasági erejét is fejleszteni. Mert csak az az ország életerős, melynek ereiben elég gazdasági erő és ipari vér lüktet.

Ujvidéknek a Balkánhoz való közelsége egyenesen ráutalja, hogy a balkáni akció központja legyen. Innen sugározzék ki az a nap, melynek hőforrásából fejlődjék az irányító szellem.

A legmagasabb ipari és kereskedelmi körök előtt kifejtettük tervünket. Mindenütt a legkedvesebb szimpatiával találkoztunk és azon határozott kijelentést hallottuk, hogy minden magyar kereskedő- és iparosnak erkölcsi,- sőt anyagilag is, kötelessége legyen balkáni akciónkat támogatni.

Eddig 300-nál több iparos- és kereskedő sorakozott kibontott zászlónk alá. És a becsületes kereskedelem és ipar pillérein hidaljuk át a nehézségeket. Így habár számban kicsi, de lelkesedés és kitartásban annál nagyobb és tekintélyben kiváló sereggel iparkodunk célunk megvalósításához mindig közelebb jutni. Megmutatjuk, mit tud a magyar!

Szakemberek, köztük: a kereskedelmi és iparkamarák, keresk. Muzeum, nagy gyárosok és kereskedelmi előkelőségek, a keresk. Akadémiák stb. cikkeit és irányító útmutatásait olvassa hetenkint a magyar közönség a Balkán-ban.

Most kell már dolgoznunk, nehogy elkéssünk! Ha a harc mezején az elsők között vagyunk, akkor a gazdasági erőharcban is ott legyünk a legügyesebb és legélelmesebbek között, nehogy másnak kaparjuk ki a gesztenyét a tűzből és csak más élvezhessen belőle. Hivatalosan jelzik, hogy az út Szerbiába megnyílt, minden tisztességes kereskedő és iparos akadálytalanul átmehet.

A magyar ipar és kereskedelem föllendül, ha a magyar közönség megragadja a kínálkozó alkalmat. Előre tehát!

Éles, tudatos látással, ügyes szervezéssel, becsületes munkával célunkat elérjük.

A magyarok Istene velünk lesz!

Csernyei M.